

Hoe licht je de hoofdzaken en structuur uit een tekst?

Een tekst bewerken doe je door bepaalde stukken te onderlijnen, markeren, gebruik te maken van pijlen, symbolen, woorden in de kantlijn, ...

Het doel is om op deze manier de hoofdzaken én structuur uit een tekst op te lichten, zodat je hierop kan focussen tijdens het studeren.

Enkele aandachtspunten:**✓ Lees de tekst voor je markeert**

Als je voor de eerste keer een tekst leest met je markeerstift meteen in de aanslag, zal je al snel te veel aanduiden omdat alles dan belangrijk lijkt.

Lees eerst de titels en vervolgens een (stuk) tekst zodat je zicht hebt op de inhoud en opbouw vóór je gaat markeren. Je kan bijvoorbeeld per (onder)titel werken, of per paragraaf.

Tip: bij een eerste keer lezen kan je eventueel wel met potlood al wat woorden accentueren en aantekeningen maken. Nadien ga je dan even terug om met pen of markeerstift definitieve accenten aan te brengen.

✓ Focus op hoofdzaken én structuur

- o Beperk je niet enkel tot het markeren van de inhoud, maar haal met behulp van pijlen, woorden in de kantlijn, extra titeltjes boven alinea's, ... ook de structuur van de tekst naar boven.

De structuur of opbouw is belangrijk om de hoofdzaken aan elkaar te kunnen linken, om de samenhang en logische opbouw te zien.

- o Werp tijdens het bewerken van de tekst regelmatig een blik op de inhoudsopgave, zo behoud je een zicht op het geheel.
- o Onderscheid belangrijke van minder belangrijke informatie. Houd hierbij rekening met de verwachtingen van de prof en het soort examen je zal moeten afleggen.

En houd in je achterhoofd: je moet niet alles kennen! Bovendien studeer je in fasen: eerst de grote lijnen en pas als je die kent voeg je er meer details aan toe.

✓ Kleurgebruik

Je kan verschillende kleuren gebruiken bij het markeren, maar dit hoeft niet.

Naast markeren kan je ook woorden onderlijnen, omkaderen, in de kantlijn schrijven, ... er zijn verschillende manieren om woorden of stukken tekst uit te lichten.

Belangrijk is wel dat je kleuren en tekens consequent gebruikt (vb. geel voor hoofdzaken, potlood voor bijzaken, ...).

✓ Niet teveel, niet te weinig

Je kan teveel onderlijnen, maar ook te weinig onderlijnen.

Je handboek moet geen kleurboek worden, maar het onderlijnen van slechts één of twee woorden per pagina levert je waarschijnlijk ook weinig meerwaarde op.

Zorg dat hetgeen je onderlijnt, markeert en bij noteert een logisch geheel vormt (als je enkel de uitgelichte tekst leest, moet het steek houden).

✓ Markeren is geen doel op zich

Markeren, onderlijnen en annoteren heeft zin als er zich vervolgens een structuur aftekent in je hoofd. Deze structuur of opbouw helpt je de leerstof te begrijpen en onthouden.

Markeren is dus geen bezigheidstherapie, maar iets waarmee je actief bezig moet zijn om de leerstof beter te structureren, te begrijpen en te onthouden.

Voorbeeld

De hoge mate van efficiëntie die in een geïdealiseerde markteconomie wordt bereikt, wordt door vele economen onderschreven. Adam Smith (cf. biografie) spreekt van een 'invisible hand', een automatische regelaar die als vanzelf evenwicht in het economische leven brengt. Overheidstussenkomst kan vanuit die optiek dat natuurlijke evenwicht alleen verstoren. Niettegenstaande die efficiëntie schiet het prijsmechanisme op vier punten schromelijk tekort. De efficiëntie van de markt is immers pas gegarandeerd in zeer specifieke en onrealistische omstandigheden. Die problematiek komt uitgebreid aan bod in hoofdstuk 6, hier beperken we ons tot een summier overzicht.

4 punten
tekort

①

In de eerste plaats blijken markten niet goed te functioneren wanneer de te sterke economische macht van bedrijven (bijvoorbeeld door monopolievorming) de signaalfunctie van het prijsmechanisme aantast.

②

Ten tweede zijn er goederen die door hun specifieke kenmerken moeilijk aan de markt kunnen worden overgelaten. Publieke of collectieve goederen zijn goederen en diensten die voldoen aan twee kenmerken: enerzijds zijn de meerkosten om het goed aan bijkomende individuen ter beschikking te stellen zo goed als nul, anderzijds is het moeilijk mensen uit te sluiten van consumptie van het goed. Voorbeelden zijn de zorg voor de openbare orde (rechtsapparaat, burgerlijke stand, politie) en voor de veiligheid (defensie, dijken), en een deel van de infrastructuur (bijvoorbeeld openbare verlichting). Ook het scheppen van de voorwaarden waarbinnen het economische proces vlot kan verlopen (geldstelsel, economisch recht) kan men als een collectief goed beschouwen.

③

Hoeveelheidsbeslissingen met betrekking tot publieke goederen kunnen van nature niet via de markt genomen worden, omdat het beschikbaar stellen tegen een bepaalde prijs per eenheid onmogelijk is. Aan de vraagzijde betekent de afwezigheid van eenheidsprizen dat consumenten hun betalingsbereidheid voor die goederen niet te kennen hoeven te geven. Bovendien kan niemand van het genot van die goederen worden uitgesloten, zodat consumenten de neiging kunnen vertonen hun werkelijke betalingsbereidheid niet te releveren en de financiering van de productie aan anderen over te laten. Die neiging omschrijft men als het vrijbuitersprobleem. Aan de aanbodzijde ontbreekt voor eventuele private producenten van publieke voorzieningen de wettelijke basis om van alle consumenten betaling te eisen. Daarom zal de productie van publieke goederen in veel gevallen (er zijn uitzonderingen: sommige goederen met kenmerken van publieke goederen worden door private initiatieven voortgebracht) door de overheid worden georganiseerd. Alleen de overheid beschikt immers over de mogelijkheid om via belastingen het aanbod van collectieve goederen te financieren.

Niet alle diensten die door de overheid worden aangeboden, hebben de kenmerken van publieke goederen. Quasi-collectieve goederen zijn goederen en diensten die in principe wel via de markt door de private sector kunnen worden voortgebracht en tegen een bepaalde prijs per eenheid ter beschikking gesteld, maar die op grond van bijzondere overwegingen door de overheid worden aangeboden. Als voorbeelden gelden de meeste vormen van onderwijs in ons land, en bepaalde culturele en sociale voorzieningen.

③

Een derde tekortkoming van de markt heeft te maken met de vaststelling dat productie in een moderne economie gepaard gaat met een heel gamma ongeprijsde, en meestal ongewenste, neveneffecten. Economisten spreken in dit verband van externe effecten. Voorbeelden zijn de schade toegebracht aan het milieu (lucht- en waterverontreiniging), geluidshinder enz. Omdat die effecten niet door de markt worden geprijsd, zal er zonder overheidstussenkomst vanuit maatschappelijk oogpunt 'te veel' productie zijn van goederen die veel schadelijke externe effecten veroorzaken.

④

Ten slotte is een vierde tekortkoming van het marktmechanisme dat de inkomensverdeling die gebaseerd is op de marktwaarde van de geleverde prestaties niet noodzakelijk sociaal aanvaardbaar wordt geacht. Door het stelsel van belastingen en sociale transfers kan de overheid de primaire inkomensverdeling in de gewenste zin bijstellen. De resulterende verdeling wordt dan secundaire inkomensverdeling genoemd.

4.3 De moderne gemengde economie: marktwerking met overheidsinterventie

Uit wat voorafgaat blijkt duidelijk dat zowel het marktmechanisme als het planmechanisme hun verdiensten en hun tekorten hebben. Wegens bovengenoemde tekorten wordt het marktmechanisme, dat vooral tijdens de negentiende eeuw als exclusief ordeningsmechanisme hoogtij vierde, aangevuld met overheidscorrectie. De westerse economieën worden dan ook als gemengde economieën aangeduid. Vooral na de crisis van de jaren 1930 (1929-1938) en gedurende de 'golden sixties' nam